

‘De consulent kon mij in alles ondersteunen.’

Als psychiater Anoushka Bruggeman hoort hoe lang de wachttijd voor psychiatrische patiënten is, besluit zij haar patiënt zelf te helpen – met ondersteuning van een consulent van het expertisecentrum. “Ik wilde niets over het hoofd zien; het is zo’n onomkeerbaar traject. Als een patiënt aandoeningen heeft die elkaar beïnvloeden,

moet hij voor elke aandoening die zijn doodswens bepaalt en zijn lijden veroorzaakt uitbehandeld zijn”, legt Bruggeman uit. De consulent was voor haar een rots in de branding. “Meegaan naar de patiënt, naar de apotheek, infuus zetten; de consulent kon mij in alles ondersteunen.”

Patiënt liefst door eigen vertrouwde arts geholpen

Consulent euthanasie in de schijnwerpers

Expertisecentrum Euthanasie heeft zich in 2021 ingezet om artsen zo goed mogelijk te ondersteunen bij het oppakken van een euthanasieverzoek van hun patiënten. Dit deden we onder meer door de inzet van de consulent euthanasie. Zo streven we ernaar dat hulpvragers met hun euthanasieverzoek zoveel mogelijk bij hun eigen vertrouwde arts terecht kunnen.

De consulent euthanasie van het expertisecentrum is een arts of een verpleegkundige die vragen van artsen en andere medisch specialisten kan beantwoorden. Ook kan de consulent de behandelaars advies geven of hen begeleiden in het euthanasietraject, net waar de behoefte ligt.

‘Heb ik voldoende onderbouwing om euthanasie te verlenen?’

In 2021 werd de hulp van de consulent euthanasie 395 keer ingeroepen. Dit is een stijging van 28% ten opzichte van 2020. Het expertisecentrum liet

voorheen een consultvraag door een consulent verpleegkundige beantwoorden, maar we zetten nu zowel consulent verpleegkundigen als consulent artsen in, zodat we als expertisecentrum beter aan de groeiende vraag kunnen voldoen. De waardering voor het werk van de consulent blijft onverminderd hoog. Dat is onder meer terug te zien in het aantal keer dat een arts opnieuw een beroep doet op ondersteuning door een consulent. Wel zien we dat de vraagstelling van een arts door de opgedane ervaring met een euthanasieverzoek dan specifiekere wordt.

Een aantal veelgestelde vragen van artsen en een verpleegkundig specialist heeft Expertisecentrum Euthanasie verwerkt in het boek *U staat er niet alleen voor*.

De behandelaars vertellen in dit boek met welke aspecten van het euthanasietraject zij worstelden en hoe het is verlopen. Ook leggen zij uit welke ondersteuning zij van de consulent euthanasie hebben gekregen.

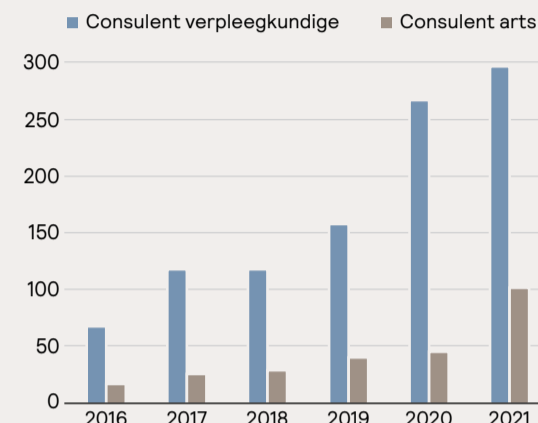
‘Zie ik iets over het hoofd in deze ingewikkelde casus?’

Het boek is via het tijdschrift *Medisch Contact* verspreid, waardoor het werk van de consulent euthanasie bij duizenden artsen en andere medisch deskundigen onder de aandacht is gekomen. Het expertisecentrum heeft de vraag naar consulten daarna duidelijk zien toenemen. Het aantal hulpvragen van patiënten die door hun arts naar het expertisecentrum worden doorverwezen, stijgt ook nog steeds. En dat terwijl patiënten hun euthanasiewens toch het liefste door hun eigen vertrouwde arts laten onderzoeken. Het is tenslotte de meest intieme vraag die zij een arts kunnen stellen. Tegelijkertijd is het voor een arts het meest indringende verzoek dat hij of zij kan krijgen. Expertisecentrum Euthanasie blijft daarom het werk van haar consulenten inzetten en onder de aandacht brengen van zorgverleners.

In het kort

Forse stijging consulten

Aantal consulten door Expertisecentrum Euthanasie aan artsen per jaar

Onze missie:

‘Wij maken het mogelijk dat iedereen die een euthanasieverzoek heeft en ondraaglijk en uitzichtloos lijdt een zorgvuldig onderzoek van dat verzoek krijgt.’

De digitale versie van *U staat er niet alleen voor* is te downloaden via expertisecentrum euthanasie.nl:

expertisecentrum euthanasie.nl/de-consulent-euthanasie-15-praktijkvoorbeelden.

of via de QR-code

Pieken en dalen in 2021

‘We wisten niet of dit het nieuwe normaal was.’

Net als in 2020 heeft de coronapandemie het afgelopen jaar impact gehad op het werk van Expertisecentrum Euthanasie. Het zorgde voor de nodige beperkingen en verhoogde de werkdruk voor collega's. Sonja Kersten, die haar eerste volle jaar als bestuurder van Expertisecentrum Euthanasie erop heeft zitten, blikt terug.

“Het aantal meldingen is ook in 2021 toegenomen. Het ging dit jaar met pieken en dalen”, vertelt Kersten. “In de zomer, toen veel van de coronabeperkingen werden losgelaten, kwamen soms meer dan 350 meldingen per maand binnen, terwijl dit er voorheen tussen de 250 en 300 waren. Dat heeft ons echt verrast. Maanden met meer dan 320 meldingen waren in het hele bestaan van het expertisecentrum nog niet voorgekomen. Nu was het maanden achter elkaar. We wisten niet of we te maken hadden met een tijdelijke piek of dat dit ons ‘nieuwe normaal’ was.”

‘Het werd steeds moeilijker om een team te vinden dat een patiënt kon bezoeken om diens euthanasiewens te onderzoeken.’

Flink puzzelen

Het was voor de medewerkers van het expertisecentrum soms flink puzzelen om de hulpverzoeken te matchen met beschikbare medewerkers. “Artsen en verpleegkundigen, die bij ons altijd in teams en in deeltijd werken, veelal naast een andere baan, hadden juist die zomermaanden nodig om even afstand te nemen”, legt Kersten uit. “Vaak hadden zij als huisarts, specialist ouderengeneeskunde, IC- of SEH-verpleegkundige maandenlang te maken gehad met een grote zorgvraag vanwege corona. Er werken bij Expertisecentrum Euthanasie ook mensen die al gepensioneerd zijn. Zij waren eveneens minder inzetbaar, bijvoorbeeld doordat zij of hun naasten een kwetsbare gezondheid heb-

ben. Het werd steeds moeilijker om een team te vinden dat een patiënt kon bezoeken om diens euthanasiewens te onderzoeken. Het gevolg was dat de wachttijden bij het expertisecentrum toenamen. Onvermijdelijk en pijnlijk, maar we willen altijd zorgvuldige en zorgzame zorg blijven bieden, dat mogen onze patiënten verwachten, maar onze collega's ook. De consequentie was dat de druk op collega's op kantoor toenam. Patiënten die ernstig lijden, belden vaker over wanneer ze aan de beurt zouden zijn, terwijl we hen niet het gewenste perspectief konden bieden.

Extra medewerkers aannemen om de werkdruk te verlagen, is volgens Kersten niet de enige oplossing. “Het is in de hele zorgsector niet eenvoudig om mensen te vinden en dat geldt ook voor onze organisatie. Vooral psychiaters zijn schaars. En dat terwijl 24% van het totaal aantal meldingen afkomstig is van mensen met psychisch lijden. Daarnaast worden patiënten het liefst geholpen door hun eigen arts, dus willen we vooral ook onze kennis en expertise inzetten om hen te begeleiden om het euthanasieverzoek zelf op te pakken.”

Veel mensen geholpen

De medewerkers van Expertisecentrum Euthanasie hebben in 2021 alsnog veel mensen met een euthanasiewens kunnen helpen. “In totaal werden 1.117 verzoeken ingewilligd. We kregen in 2021 3.689 hulpvragen. Patiënten die ernstig lijden hebben vaak psychische aandoeningen, een stapeling van ouderdomsklachten of kanker. We merkten het afgelopen jaar ook dat behandelaren hulpvragers vaak op het laatste moment nog naar ons doorsturen, als het overlijden al nabij is”, zegt Kersten.

“Dit moet je eigenlijk niet willen. Een euthanasieverzoek is voor een hulpvrager heel intens en moet in alle rust behandeld

kunnen worden door de eigen arts. Het gaat immers om de kwaliteit van sterven. Dat is voor zowel de patiënt als de nabestaanden belangrijk. Ik begrijp en respecteer dat een vraag om levensbeëindiging voor sommige artsen lastig is, maar wacht in ieder geval niet tot het laatste moment.”

Zij vervolgt: “Het helpt patiënten als psychiaters of huisartsen zeggen: ‘Ik ga het zelf doen, maar ik zoek hulp en ondersteuning daarbij.’ Dat vind ik van lef getuigen en het is echt patiëntgericht. Wij kunnen alle behandelaren ondersteunen met de consulent euthanasie.”

‘Wij kunnen alle behandelaren ondersteunen met de consulent euthanasie.’

Niet altijd prettig

Voor de medewerkers op kantoor zijn in 2021 alle voorzieningen getroffen om goed vanuit huis te kunnen werken. Maar thuiswerken is niet altijd even prettig. Kersten: “Als je thuis allerlei indrukwekkende telefoontjes krijgt van mensen die

ondraaglijk lijden, het leven echt niet meer aankunnen en suïcidale tekenen vertonen, kun je dat niet direct met een collega delen. Op kantoor heb je mensen om je heen en kun je steun zoeken bij elkaar. Wij proberen hier zo goed mogelijk mee om te gaan door het thuis- en op kantoor werken af te wisselen.”

Kersten merkte dat zo'n lange tijd pandemie er fors inhakt, zowel bij collega's als bij patiënten. “Onze collega's willen zo graag helpen. Zij begrijpen de nood waarin mensen zitten. We hebben echter wachtlijsten en soms voelt het alsof we met lege handen staan, terwijl we zo graag perspectief zouden willen bieden. Dat is schrijnend. Aan de andere kant is het ook zo dat het zeer zingevend werk is, als we met patiënten in gesprek zijn en iemand wel kunnen helpen.”

Bijzondere start

Kersten is in oktober 2020 als bestuurder bij Expertisecentrum Euthanasie begonnen. Zij heeft door de coronapandemie een bijzondere start gehad. “Ik was al meer dan een jaar in dienst toen ik een deel van mijn collega's voor het eerst live zag tijdens een borrel. Ik kende iedereen al via schermjes en had inmiddels zo met alle collega's een band op kunnen bouwen, maar dit werk vraagt nabijheid. Mijn start was heel anders dan ik gewild had.”

Nieuwe rol bij het expertisecentrum: Relatiebeheerder

In 2021 is een relatiebeheerder gestart. Wilma Drager-Visee brengt relevante relaties in kaart en benadert hen met een aanbod dat bestaat uit advies, ondersteuning en scholing. Samen met GGZ-instellingen onderzoekt ze hoe de euthanasiezorg voor psychiatrische patiënten in Nederland kan worden verbeterd. Haar doel is dat meer patiënten door de instelling geholpen

worden, indien gewenst met begeleiding van een van onze consulenten. In 2022 volgt uitbreiding van de zichtbaarheid van Expertisecentrum Euthanasie binnen de ouderengeneeskunde en de huisartsenzorg. Deze nieuwe rol wordt met enthousiasme ontvangen bij de GGZ-instellingen. Voor de bereidheid tot samenwerking en kennisdeling geldt hetzelfde.

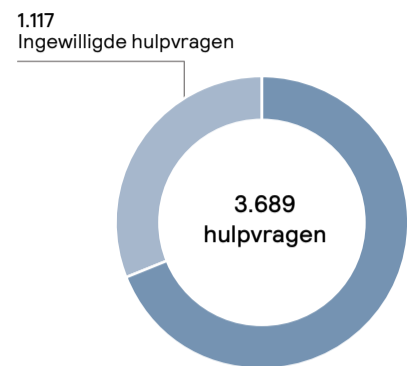
‘Patiënten worden het liefst door hun eigen arts geholpen.’

Willem Spiers, gepensioneerd huisarts en specialist ouderengeneeskunde, is sinds 2012 werkzaam voor Expertisecentrum Euthanasie. Als een verzoek van een patiënt binnen de kaders van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding (WtI) past, verleent hij – samen met een verpleegkundige – euthanasie. Ook begeleidt hij artsen die ondersteuning willen bij euthanasietrajecten. “Deze artsen willen hun patiënt nabij blijven, maar missen veelal de ervaring. Met een consulent kunnen ze het bruggetje wel nemen zonder zich zorgen te maken of ze buiten de lijntjes gaan. Dat het

verzoek zo binnen de vertrouwde behandelrelatie blijft, betekent veel, zowel voor de arts als de patiënt. Patiënten worden het liefst door hun eigen arts geholpen. In 2021 heb ik een twintigtal artsen begeleid, waaronder veel huisartsen en specialisten ouderengeneeskunde. Toen een van hen na een zorgvuldig onderzoek uiteindelijk toch niet zelf de euthanasie wilde verlenen heeft het expertisecentrum het overgenomen. Er is uiteraard alle ruimte voor twijfel en aarzeling. Artsen moeten naar de wet kijken, maar ook naar hun eigen morele kaders: als het niet goed voelt, moet je het niet doen.”

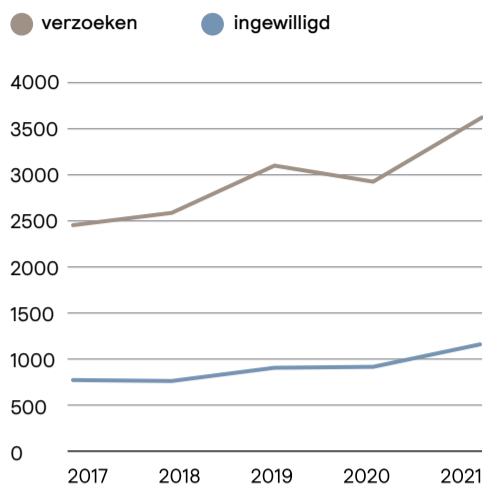
Niet elke hulpvraag wordt uitgevoerd in het jaar dat het verzoek wordt ingediend.

Ingewilligde hulpvragen door Expertisecentrum in 2021, in aantallen

Stijgende lijn hulpvragen

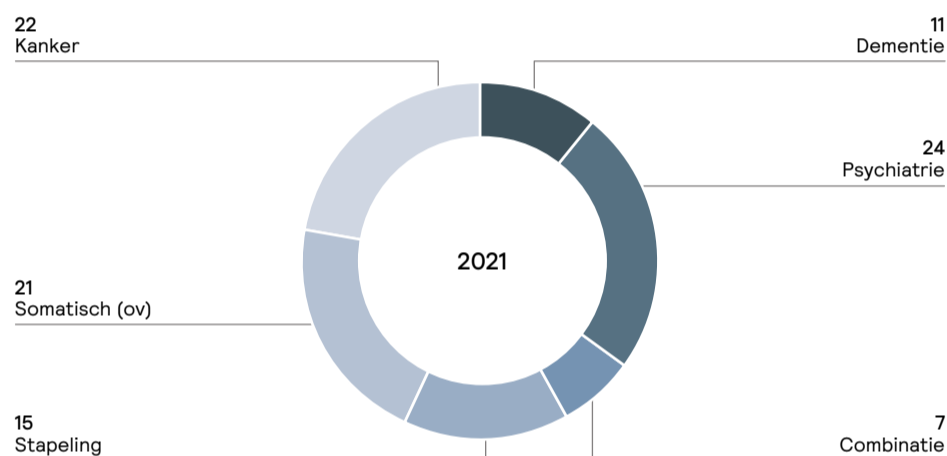
Hulpvragen en ingewilligde hulpvragen door Expertisecentrum 2017-2021, in aantallen

Bijna één op de zeven hulpvragen betreft stapeling van ouderdomsaandoeningen.

Het overgrote deel van de aanvragers (485 van de 569) met de diagnose stapeling van ouderdomsaandoeningen is tachtig jaar of ouder. 60% is vrouw (330).

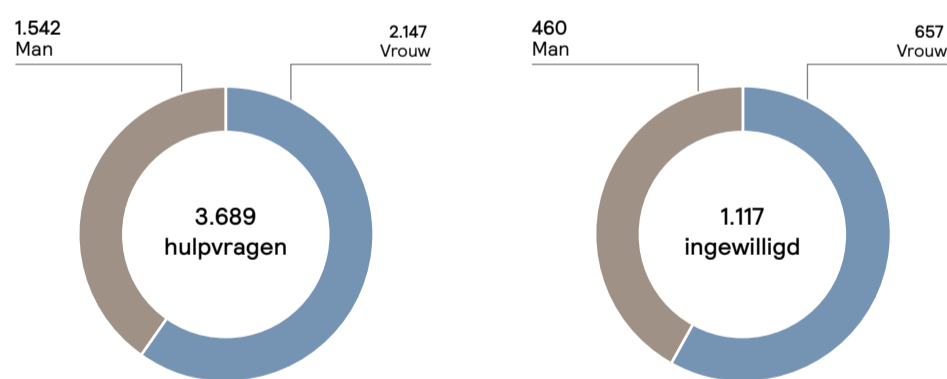
Diagnose bij aanmelding, in procenten

Meer vrouwen dan mannen vragen euthanasie.

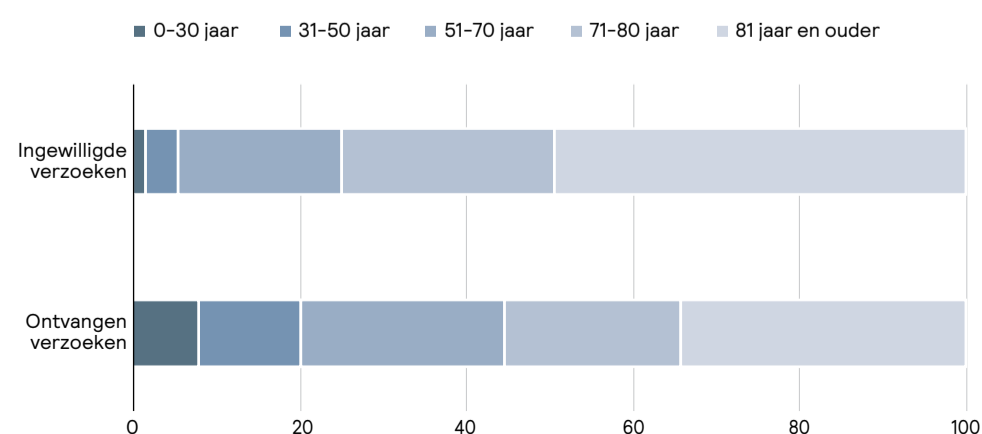
Euthanasieverzoeken, verdeeld naar man/vrouw

Ingewilligde verzoeken, verdeeld naar man/vrouw

Driekwart ingewilligde euthanasieverzoeken bij zeventigplussers

Verdeling naar leeftijd van ingewilligde euthanasieverzoeken en ontvangen hulpvragen, in procenten

‘Er was geen enkele onduidelijkheid of dit was wat ze wilde.’

Vorig jaar zomer overleed Denise de Ruijter (21). Na een jong leven vol drukte in het hoofd, paniekaanvallen, psychoses en opnames in GGZ-instellingen, was ze moegestreden. De hulp van Expertisecentrum Euthanasie kwam later dan haar lief was, maar bood uiteindelijk de langgekoesterde uitkomst. Voor de dag zelf hadden Denise en haar ouders in detail het schema doorgenomen.

Moeder Bianca: “Dat had ze nodig om in alle rust te kunnen inslapen.” Maar toen het zorgteam er eenmaal was, kon Denise niet wachten. Vader Joost: “Ze sprintte naar bed en barstte in huilen uit. ‘Ik ben zo opgelucht dat ik mag gaan’, zei ze. Er was geen enkele onduidelijkheid of dit was wat ze wilde, ze was zo moe.”

Lichte stijging in verzoeken van mensen met een stapeling van ouderdomsaandoeningen

Aantal hulpvragen blijft groeien

Nog altijd neemt het aantal hulpvragen bij Expertisecentrum Euthanasie toe: van 2.901 in 2020 naar 3.689 in 2021. Het beeld van 2020 is enigszins vertekend, doordat het expertisecentrum in 2020 aan het begin van de corona periode een aantal weken gesloten was, omdat er geen persoonlijke beschermingsmiddelen voorhanden waren. De onderverdeling per diagnose (oncologie, dementie, psychiatrie, combinatie van aandoeningen, stapeling ouderdomsklachten en overige somatische aandoeningen) geeft een redelijk vergelijkbaar beeld als in het jaar hiervoor. Er is een lichte stijging te zien van euthanasieverzoeken van mensen die te maken hebben met een stapeling van ouderdomsklachten: van 13 naar 15%.

In totaal kregen wij in 2021 569 hulpvragen met als grondslag multipole ouderdomsklachten. We vermoeden dat dat komt doordat huisartsen het best lastig vinden het lijden centraal te stellen bij een stapeling van ouderdomsklachten. Het gaat dan om het onderzoeken van een euthanasiewens die gebaseerd is op een combinatie van factoren. Deze factoren maken die ieder voor zich zo'n verzoek niet direct invoelbaar. Mensen die zich bij ons aanmelden met een stapeling van ouderdomsklachten hebben vaak te maken met minder kunnen zien en/of horen, gewrichtsklachten, hart- en vaatziekten. Ook gevoelens van eenzaamheid en 'voltooid leven' kunnen een rol spelen bij het doen van een euthanasieverzoek. Bij hulpvragers die aangeven dat zij hun leven voltooid vinden, blijkt een stapeling van ouderdomsklachten vaak de oorzaak te zijn van de euthanasiewens.

Ingewilligde verzoeken

Het overgrote deel van de euthanasieverzoeken in Nederland wordt door de eigen

(huis)arts opgepakt. Expertisecentrum Euthanasie is een vangnet voor mensen die niet bij hun eigen arts terecht kunnen. In 2021 hebben wij 1.117 keer euthanasie ingewilligd, dat is zo'n 30% als je het zou relateren aan het aantal hulpvragen in dat jaar (3.689). In 2020 was datzelfde percentage 31,1% (120) van de ingewilligde verzoeken betrof mensen met dementie (in totaal wendden 396 mensen met de diagnose dementie zich tot het expertisecentrum in 2021). Expertisecentrum Euthanasie registreert de aanvragen van mensen met dementie niet op basis van wils(on)bekwaamheid. Wel is het zo dat patiënten die wilsbekwaam zijn geworden door hun dementie maar lijken te voldoen aan de toetsingscriteria van de euthanasiewet worden besproken in een zogenaamd reflectie-MDO (multidisciplinair overleg). Expertisecentrum Euthanasie gebruikt een dergelijk overleg bij bijzonder ingewikkelde casus. Vanuit dit overleg is gebleken dat vorig jaar zeven mensen zijn geholpen die niet meer volledig wilsbekwaam waren.

Het toenemende aantal vragen om ondersteuning van een consulent euthanasie door huisartsen die te maken hebben met een patiënt die lijdt aan dementie lijkt erop te wijzen dat huisartsen het onderzoek naar de euthanasiewens van iemand met dementie beter aandurven. Ook zijn er meer specialisten ouderengeneeskunde (53 ten opzichte van 24 in 2020) die bij het expertisecentrum een consult aanvragen voor dergelijke dossiers. Zij zijn dan vaak zelf al met een hulpvraag bezig geweest, maar willen, soms op verzoek van de familie, graag een extra check. Een opmerkelijke toename is te zien in het aantal patiënten dat euthanasie kreeg op basis van een combinatie van aandoeningen (20% ten opzichte van 14% in 2020). Die toename is vooral te verklaren > lees verder op pagina 4

In 2021 alle casus als zorgvuldig beoordeeld

Zorgvuldigheid blijft van het grootste belang

De Regionale Toetsingscommissies Euthanasie (RTE) hebben in 2021 geoordeeld, dat alle tot dan toe beoordeelde casus van Expertisecentrum Euthanasie aan de zorgvuldigheidseisen van de Euthanasiewet voldoen.

Onze teams, bestaande uit een arts en een verpleegkundige, doen altijd nauwkeurig onderzoek of het

inwilligen van een euthanasieverzoek wettelijk mogelijk is. Collega's van verschillende disciplines bespreken casuïstiek in het multidisciplinair overleg. Expertisecentrum

Wij lichten de door ons genomen stappen graag toe.

Euthanasie werd het afgelopen jaar vijftien keer gevraagd om de RTE een mondelinge of schriftelijke toelichting te geven op een ingewilligd verzoek. Omdat wij als expertisecentrum veel ingewikkelde zaken krijgen, is het niet verwonderlijk dat de commissies soms vragen hebben. Wij lichten de door ons genomen stappen graag toe.

vervolg pagina 3 > doordat we hieronder momenteel zowel een combinatie van psychische en somatische klachten scharen als ook een combinatie van verschillende somatische klachten.

Psychiatrie

In 2020 hoopte Expertisecentrum Euthanasie een kantelpunt te hebben bereikt, doordat er minder hulpvragen waren van mensen met psychiatrische problematiek en meer consultaanvragen van psychiaters. Het afgelopen jaar nam het aantal hulpvragen op basis van psychisch lijden weer wat toe en vroegen 22 psychiaters het expertisecentrum om advies of ondersteuning. Toch lijkt er wel degelijk een kanteling gaande. We hebben een relatiebeheerder aangetrokken die met GGZ-instellingen in gesprek gaat. Ook zien we dat steeds meer instellingen kennis en ervaring over euthanasie en psychiatrie willen opdoen.

We ontvingen in 2021 868 hulpvragen van mensen met een psychische stoornis (2020: 708) en we konden 99 keer euthanasie verlenen (2020: 88). Gedurende het jaar waren er grote verschillen in het aantal aanmeldingen. Met name in de zomer, toen de coronaregels sterk versoepelden, nam het aantal hulpvragen op basis van psychisch lijden opvallend hard toe. De wachtlijst voor een hulpvraag van mensen met psychisch lijden is lang: zo'n twee jaar. Expertisecentrum Euthanasie zoekt nadrukkelijk de samenwerking met de beroepsgroep en de GGZ-instellingen om de wachtlijst te verkorten. Als psychiaters en/of huisartsen bereid zijn zelf het onderzoek naar het ondraaglijk en uitzichtloos lijden op te pakken, kan dat met onze hulp. Zowel via scholing als via de consulent euthanasie. We kijken daarnaast hoe we procedures kunnen verkorten en blijven dringend op zoek naar psychiaters die zich voor Expertisecentrum Euthanasie willen inzetten.

Wetenschappelijk onderzoek

Expertisecentrum Euthanasie is een unieke organisatie. Onze data zijn dan ook een interessante bron voor wetenschappelijk onderzoek. In 2021 werd een artikel gepubliceerd over wetenschappelijk onderzoek naar hoe het mensen vergaat als hun hulpvraag wordt afgewezen. Onderzoekers Caroline van den Ende, Eveline Bunge en Suzanne van de Vathorst gebruikten hierbij gegevens van het expertisecentrum. Zij constateerden dat de wens voor euthanasie bij hun onderzoeksgroep aanhield en stelden dat mensen die niet voor euthanasie in aanmerking komen nazorg nodig hebben. Expertisecentrum Euthanasie herkent die conclusie. Wij begeleiden hulpvragers zo goed mogelijk terug naar de eigen behandelaar, maar soms is de relatie verstoord doordat de behandelaar de euthanasiewens van de hulpvrager niet kon oppakken. We zijn in gesprek met verschillende organisaties om passender mogelijkheden van nazorg te verkennen.

Intense ervaringen delen in een fijne omgeving

Met het aantal euthanasieverzoeken groeide ook het aantal medewerkers van het expertisecentrum. Op 31 december 2021 werkten 165 mensen bij Expertisecentrum Euthanasie (67,78 fte). Velen werken parttime en niet iedereen was in vaste dienst. Eenenveertig freelancers hebben zich voor ons ingezet, waarvan de meesten overigens in 2022 in dienst zijn gekomen. Er werkten eind 2021 ongeveer evenveel mannen als vrouwen bij het expertisecentrum. De gemiddelde leeftijd was op 31 december 59,2 jaar.

Het kantoor in Den Haag is verbouwd, met ruimte voor meer medewerkers. De inrichting zorgt voor een prettige waarin collega's intense en mooie ervaringen kunnen delen, elkaar kunnen steunen en motiveren. Er zijn werkruimtes en ontmoetingsplekken, waar je met elkaar kunt zitten, werken, overleggen en ontspannen. In stilte-ruimtes kun je geconcentreerd werken. Na de verbouwing kon het pand vanwege de lockdown nog niet volledig in gebruik worden genomen. In 2022 is dat hopelijk wel mogelijk.

Direct contact van arts tot arts

Expertisecentrum Euthanasie heeft sinds 2020 een direct telefoonnummer voor artsen voor intercollegiaal overleg. In 2021 werd het nummer zo'n zeventien keer gebeld door met name huisartsen, maar ook door psychiaters en specialisten ouderengeneeskunde. De telefoontjes resulteerden meestal in de inzet van een consulent, een aanmelding bij het expertisecentrum of de conclusie van de beller dat hij of zij na het gesprek zelf verder kon met het euthanasieverzoek.

Wil je als arts direct contact met de infolijn? Bel dan van maandag tot en met vrijdag tussen 8.00 en 18.00 uur naar:

070 820 92 75

Ondersteuning aanvragen van een consulent kan rechtstreeks via een contactformulier op onze website:

expertisecentrum euthanasie.nl/aanvragen-consulent.

KNMG: 'Zoek steun bij euthanasietraject'

Aan het eind van 2021 bracht de KNMG het standpunt 'Beslissingen rondom het levenseinde' naar buiten. Uit het standpunt blijkt dat ook volgens de KNMG euthanasie bij gevorderde dementie mogelijk is. Wel adviseert de KNMG artsen om bij dit soort hulpvragen steun te zoeken.

werken. De handvatten die de KNMG nu biedt, geeft het expertisecentrum ook meer houvast richting andere zorgverleners in het land. Euthanasietrajecten op basis van dementie blijven echter altijd ingewikkeld, vooral als er wilsonbekwaamheid gaat spelen. Onze artsen hebben intern dan ook regelmatig gesprekken over hoe hiermee om te gaan, wat verrijkend is voor de inzichten over en weer.

Voor Expertisecentrum Euthanasie is dit vernieuwde standpunt een bevestiging van onze manier van

'Ik hoop dat andere psychiaters deze stap ook durven zetten.'

Om meer bewustwording te krijgen voor euthanasie in de psychiatrie is in 2021 een zogenoemde bewustwordingscampagne gevoerd in diverse vakbladen voor psychiaters en huisartsen. Door verschillende medewerkers van het expertisecentrum aan het woord te laten over hun werk is geprobeerd om het onderwerp meer op de kaart te zetten bij deze zorgprofessionals.

Kit Vanmechelen (psychiater bij Expertisecentrum Euthanasie): "Collega's zeggen vaak: poeh, euthanasiezorg als structurele klus, dat is toch emotioneel niet vol te houden? Daar vergissen ze zich in. Het is niet gemakkelijk, maar het geeft ook energie, omdat een euthanasietraject altijd een mooi, waardevol en heel intiem proces is. Daarom doe ik dit werk graag en ik hoop dat andere psychiaters deze stap ook durven zetten. Hetzij als mijn collega binnen het expertisecentrum, hetzij binnen hun eigen instelling."

Colofon

2021 in beeld is een uitgave van Expertisecentrum Euthanasie.

Postbus 13480,
2501 EL Den Haag
Tel: 070 352 4141 (op werkdagen
van 09:00 tot 13:00 uur)

Teksten: Annerieke Dekker, ARD tekst en communicatie;
Elke Swart, afdeling Communicatie & Samenwerking
Expertisecentrum Euthanasie
Eindredactie: Maaïke van Wissen, afdeling Communicatie
& Samenwerking Expertisecentrum Euthanasie
Vormgeving: Studio Het Mes
Fotografie: Martijn Beekman, Peter de Boer, fam. de Ruijter
Publicatie: voorjaar 2022
Copyright: Teksten uit deze uitgave mogen uitsluitend
na schriftelijke toestemming van de redactie worden
overgenomen.

expertisecentrum
euthanasie

Zorgvuldig
en zorgzaam